

**PROCJENA UTJECAJA NA KLIMATSKE
ČIMBENIKE U SPUO I PUO
Praktična razmatranja**

**Vodič
Justice and Environment 2021.
revidirano 2023.**

CONTENT

Introduction.....	3
Climate mainstreaming Plans and Programmes.....	5
State of the environment and climate goals.....	7
Early phase of planning – climate change considerations.....	10
Impact assessment on climatic factors in SEA.....	16
ANNEX – Overview on climate goals.....	3
Contact information.....	24

SADRŽAJ

Uvod

Uključivanje problema klimatskih promjena u planove i programe

Stanje okoliša i klimatski ciljevi

Rana faza planiranja – uzimanje u obzir klimatskih promjena

Procjena utjecaja na klimatske čimbenike u SPUO

DODATAK – Pregled klimatskih ciljeva

Uvod

Komparativne studije o Strateškoj procjeni utjecaja na okoliš i klimatskim promjenama „Procjena utjecaja na klimatske čimbenike“ ([“Assessing the Impacts on Climatic Factors”](#)) i o Procjeni utjecaja na klimu u procjenama utjecaja na okoliš ([Assessing the Impact on Climate in Environmental Impact Assessments](#)), koje je proveo Justice & Environment, pokazale su da je ekološka procjena utjecaja na klimu još uvijek vrlo apstraktna tema za sve sudionike u postupcima Strateške procjene utjecaja na okoliš (SEA)¹ i Procjene utjecaja zahvata na okoliš (PUO)². Stoga je problem neadekvatnih procjena teško pristupiti koristeći metodologiju za analizu drugih vrsta procjene utjecaja. Procjena utjecaja na klimatske čimbenike provodi se u kontekstu neizvjesnosti te politički i normativno postavljenih ciljeva. Za približavanje problema klimatskih promjena, što uključuje integraciju klimatskih sadržaja u sve politike, SPUO je izvrstan alat za procjenu utjecaja najviših strateških planova i programa (PP) na klimu, kako za ublažavanje tako i za prilagodbu klimatskim promjenama.

Na ovoj najvišoj strateškoj razini, važno je da su strateške težnje formulirane na način koji daje učinkovite doprinose postizanju klimatskih ciljeva. Na taj način koherentnost plana ili programa (PP) neće biti usklađena samo s Pariškim sporazumom ili europskim zelenim dogovorom (Eng: EU Green Dealom) te nacionalnim klimatskim ciljevima, već i s drugim strateškim ciljevima vezanim uz klimatske promjene (npr. ciljevi Agende 2030 i nacionalne strategije). Kroz SEA se može osigurati usklađenost. Zahvati moraju doprinijeti što je više moguće ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi klimatskim promjenama. Ujedno, važna je i dovoljna otpornost samog zahvata na predviđene učinke klimatskih promjena. Analiza PUO pokazala je da je svim sudionicima u procesu PUO potrebno bolje razumijevanje klimatskih promjena i razloga za njihovo uzimanje u obzir pri planiranju zahvata te u samom PUO postupku. U brzom degradaciji okoliša, suočavanju s kritičnim točkama u pogledu klime i bioraznolikosti, PUO može biti dobrodošao i poželjan instrument, ne samo u doprinosu kvaliteti zahvata već i njegovoj dugoročnoj održivosti. Ovo će također postati važan aspekt za pitanja financiranja, posebno za procjenu financijskog rizika koju provode banke.

¹ Under the Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment, OJ L197/2001, p 30.

² Under the Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, OJ L 26, 28.1.2012, p.1-21 and the Directive 2014/52/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 amending Directive 2011/92/EU on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, OJ L 124, 25.4.2014, p. 1-18

Ove su smjernice usredotočene na razmatranja kroz SPUO koja su važna za procjenu utjecaja PP-a na najvišoj strateškoj nacionalnoj razini na klimatske čimbenike kao i za procjenu utjecaja zahvata na klimu u PUO postupcima. Smjernice su komplementarna literatura Smjernicama za integraciju klimatskih promjena i bioraznolikosti u stratešku procjenu utjecaja na okoliš³ i Smjernicama za integraciju klimatskih promjena i bioraznolikosti u procjenu utjecaja zahvata na okoliš⁴. Drugi je cilj ovih smjernica približiti razmatranje aspekata klimatskih promjena svim dionicima uključenim u PUO postupke, kako bi se stvorila smisljena veza između klimatske politike i zahvata i bila razumljivija investitorima i planerima. Kao takav, koristan je i za donositelje odluka, ovlaštene izrađivače studija utjecaja na okoliš, nevladine organizacije i širu javnost u javnim konzultacijama. To treba uzeti u obzir posebno u fazi ocjene o potrebi SPUO i PUO postupaka, kao kritičnih točaka procjene.

Uključivanje problema klimatskih promjena u planove i programe

Populariziranje problema klimatskih promjena u procesima planiranja i donošenja odluka ključan je alat za osiguravanje da ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama budu uključene u svim politikama. Europski je parlament 2019. proglasio klimatsku i ekološku izvanrednu situaciju⁵. Na nacionalnoj razini i razini EU-a moramo osigurati da su svi PP, a time i zakonodavstvo i proračun, u potpunosti usklađeni s ciljevima ograničavanja globalnog zatopljenja na ispod 1,5°C i s postizanjem klimatske neutralnosti što prije. Vodeće načelo u usklađivanju nacionalnih strateških PP-a s ovim klimatskim ciljem mora biti poduzimanje hitnih radnji prije nego bude prekasno. To se mora učiniti na participativan način, budući da će "omogućavanje transformativne promjene zahtijevati da sva područja i razine vlasti rade zajedno i upregnu ambiciju, kreativnost i moć građana, poduzeća i zajednica"⁶.

---

³ European Commission (2013), available at <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/41f79c6f-9d84-4b1d-b695-9e362f324a9b/language-en> (19 April 2023).

⁴ European Commission (2013), available at <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3ed0e578-7f24-4073-81c9-f279c6d4b3cf> (19 April 2023).

⁵ Resolution 2019/2930(RSP).

⁶ European Environmental Agency, The European environment — state and outlook (2020) p. 17, available at <https://www.eea.europa.eu/soer/publications/soer-2020> (19 April 2023).

Proces populariziranja klimatskih politika uključuje:

- ✓ **integracija i verifikacija učinaka klimatskih promjena/na klimatske promjene** (razvoj zaštite od klimatskih promjena promatra se kroz prizmu klimatskih promjena), što bi trebalo biti usklađeno na različitim razinama odlučivanja;
- ✓ **uključivanje razmatranja klimatskih promjena u postojeće i nove politike upravljanja, programe i strategije**, umjesto zasebnog razvoja inicijativa za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu;
- ✓ uključivanje "klimatskih" razmatranja u ciljeve PP-a, osiguravajući da planirane aktivnosti posvete potrebnu pozornost održivosti i povećanju otpornosti društvenog ekosustava u skladu s očekivanim i budućim uvjetima;
- ✓ kako bi se razmatranja o klimatskim promjenama učinkovito adresirala i integrirala u PP, odluke se moraju donositi na temelju najboljeg dostupnog znanja i široke uključenosti dionika, koji također doprinose praktičnim znanjem (s terena);
- ✓ PP će doprinijeti postizanju ciljeva klimatskih politika (općih i sektorskih), kako na razini EU tako i u međunarodnim ugovorima (Pariški sporazum): međunarodni, EU, nacionalni i sektorski ciljevi moraju biti jasni izrađivačima razvojnih dokumenata. PP moraju biti jasno navoditi kako će doprinijeti postizanju klimatskih ciljeva u odnosu na postojeću situaciju;
- ✓ adresiranje klimatskih pitanja u PP-ima treba biti temeljeno prvenstveno na načelu predostrožnosti i načelu održivog razvoja kao ključnim vodičima za suvremeno planiranje.

Ove aspekte treba imati na umu od početka planiranja. Razmatranje klimatskih promjena ne smije se odbaciti ili odgoditi u procesu donošenja odluka "za kasnije", već ga treba prihvatiti kao činjenicu. Te okolnosti uključuju dugoročne i kumulativne učinke, složenost uzročno-posljedičnih odnosa i faktore neizvjesnosti.

Posebna se pozornost, kako u planiranju tako i u procesu SPUO, mora posvetiti važnoj povezanosti između klimatskih promjena i zaštite biološke raznolikosti (bioraznolikosti). Gubitak bioraznolikosti jednako je globalni i prijeteci problem kao i klimatske promjene, a klimatske promjene jedan su od pet uzroka gubitka bioraznolikosti (uz gubitak i fragmentaciju staništa, prekomjerno iskorištavanje prirodnih resursa, onečišćenje, invazivne strane vrste). Mjere klimatskih politika ne smiju pogoršati problem na strani bioraznolikosti. Naprotiv, mjere za ublažavanje klimatskih promjena koje se oslanjaju na rješenja temeljena na prirodi najbolja su opcija.⁷

---

⁷ European Commission, Nature protection and nature restoration are the main objectives of the new EU Biodiversity strategy for 2030, COM(2020) 380 fin, available at https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF (19 April 2023)

© iriejah / shutterstock

Stanje okoliša i klimatski ciljevi

Kada planiramo strateški i u SPUO ili PUO postupcima, moramo uzeti u obzir dva važna područja: **kakvo je stanje okoliša i koji su klimatski ciljevi?** Popis relevantnih izvora (https://justiceandenvironment.org/wp-content/uploads/2023/04/SEA-and-EIA-on-climate_useful-sources_Nov-2021.pdf) koji mogu biti od pomoći u dobivanju relevantnih informacija objavljen je na web stranici J&E. Budući da svake godine primamo nove informacije, korisnici također trebaju razmotriti ažurirane verzije ovih dokumenata.

Podaci o stanju okoliša u odnosu na klimatske promjene mogu se crpiti s međunarodne, EU i nacionalne razine:

- Na međunarodnoj razini, najvažnija izvješća Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC) su mehanizmi znanstvene podrške za provedbu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC) i za nacionalna izvješća o prijenosu stakleničkih plinova.
- Na razini EU, Europska agencija za okoliš priprema godišnje izvješće o stanju okoliša u Europi. Države također prijavljuju emisije stakleničkih plinova tijelima EU-a i UNFCCC-a. Također pripremaju izvješća o stanju okoliša na nacionalnoj razini.

Strateški PP premošćuje trenutnu ekološki i klimatski neprikladnu situaciju (i njezine trendove) i ciljeve potrebne za popravljavanje situacije. Svaki projekt je konačni i stvarni oblik planiranih aktivnosti koje će dugoročno utjecati na okoliš. Stoga moramo imati jasnu sliku klimatskih ciljeva i ciljeva postavljenih na međunarodnoj, UN-ovoj i nacionalnoj, općoj i sektorskoj, razini. Postoje **deklarirani klimatski ciljevi** na međunarodnoj, EU i nacionalnoj razini. Relevantni dokumenti uključuju Pariški sporazum UNFCCC⁸, Europsku dugoročnu strategiju 2050.⁹, Europski zakon o klimi¹⁰, Uredbu EU-a o podjeli napora¹¹, Nacionalne energetske i klimatske planove (NECP)¹² i dugoročne strategije. Detaljan opis nalazi se u prilogu ovog vodiča.

Uključivanje klimatskih politika u PP i projekte uključuje smanjenje stakleničkih plinova kao i **prilagodbu klimatskim promjenama**. Prilagodba klimatskim promjenama u postupku SPUO još uvijek je nedovoljno razvijena i zahtijeva više pažnje. To uključuje procjenu utjecaja/doprinosa PP-a boljoj prilagodbi i otpornosti na klimatske promjene u vrijeme buduće provedbe u zahtjevnijem okruženju. Za prilagodbu klimatskim promjenama postoji više uputa opisanih kasnije u dijelu koji se tiče procjene utjecaja zahvata na okoliš.

Mjere prilagodbe prepuštene su svakoj zemlji, jer ih je potrebno odrediti prema situaciji u pojedinom području. Sa strane EU, proces prilagodbe podržavaju Strategija prilagodbe klimatskim promjenama¹³ i Platforma prilagodbe klimatskim promjenama¹⁴. U tijeku je nekoliko programa prilagodbe unutar Ujedinjenih naroda. Strategije prilagodbe potrebno je usvojiti i na nacionalnoj razini.

⁸ <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement> (19 April 2023)

⁹ https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_en (19 April 2023)

¹⁰ Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999

¹¹ Regulation (EU) 2018/842 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on binding annual greenhouse gas emission reductions by Member States from 2021 to 2030 contributing to climate action to meet commitments under the Paris Agreement and amending Regulation (EU) No 525/2013, OJ L 156/2018, p 26. (currently in revision)

¹² https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-energy-and-climate-plans_en (19 April 2023)

¹³ Forging a climate-resilient Europe - the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN> (19 April 2023)

¹⁴ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/> (19 April 2023)

Koristi poduzetnicima od sukladnosti zahvata ciljevima klimatskih politika

Prethodno navedene točke vrijede i za projekte te je stoga ključno da sam projekt bude izrađen na način da uzme u obzir klimatske promjene u smislu načela predostrožnosti. Ovaj pristup je ključan, iako se nekim investitorima može činiti da klimatske promjene nisu značajan problem jer se čini da neki klimatski rizici na njih utječu samo dugoročno.

Rano prepoznavanje i razmatranje problema klimatskih promjena u razvoju zahvata mogu donijeti koristi investitoru:

- **Bolje poznavanje i razumijevanje rizika povezanih s klimatskim promjenama rezultira boljim upravljanjem tim aspektima** i promišljenije strateško planiranje aktivnosti, posebice s obzirom na to da se očekuju pogoršanja ekoloških i klimatskih zahtjeva. Veće tvrtke već podliježu obvezi godišnjeg nefinancijskog izvješćivanja, što uključuje izvješćivanje o poduzetim i provedenim mjerama u vezi s klimatskim promjenama.

- **Potencijalno niža cijena kapitala**

Aksijski plan Europske komisije: Financiranje održivog rasta, u cilju upravljanja financijskim rizicima koji proizlaze iz klimatskih promjena, iscrpljivanja resursa, degradacije okoliša i povezanih društvenih pitanja, ima za cilj preusmjeriti financijske tokove prema održivijem gospodarstvu. Uzimanje u obzir klimatskih promjena u planiranju zahvata omogućit će lakše financiranje i bolju procjenu financijskog rizika.

- **Bolja reputacija zahvata i poduzetnika, dugoročno bolja društvena prihvatljivost** (odgovornost).

PUO postupak može pomoći investitoru da procijeni rizike koji možda nisu bili predviđeni na prvi pogled, kao što su:

- **mogućí negativni utjecaj na klimu:** izravne emisije stakleničkih plinova, emisije stakleničkih plinova iz proizvodnje energije, emisije stakleničkih plinova iz proizvodnje materijala iz budućeg postrojenja ili emisije iz samih proizvoda;
- **rizik negativnog utjecaja na djelatnost:** politički rizici (npr. zbog promijenjenih politika, novih zahtjeva vezanih iz cijenu emisija, energetske učinkovitosti itd.), pravni rizici (npr. sudski postupci ako tvrtka ne spriječi ili ne umanjí negativne učinke na klimu), tehnološki rizici (očekuju se zahtjevnije nove tehnologije u smislu utjecaja na klimu), tržišni rizici (ako se potrošači prebace na proizvode s nižim ugljičnim otiskom), rizik gubitka ugleda (za tvrtku koja je identificirana kao klimatski štetna ili ekološki nepovoljna teže je privući i zadržati potrošače, radnike, partnere i ulagače);
- **fizički rizici:** rizici uslijed događaja koji proizlaze iz klimatskih promjena (iznenadni događaji kao što su ekstremne vremenske prilike i trajne promjene temperature, vode, tla, bioraznolikosti).

Očito je u interesu investitora zahvata potaknuti stručnjake da što temeljitije procijene utjecaj planiranog zahvata na klimu i uvažé njihove preporuke. Ako zahvat ne može pridonijeti ublažavanju klimatskih promjena iz stručnih/tehničkih razloga, investitori ipak mogu pridonijeti obnovi prirode na druge načine.¹⁵

---

¹⁵ Carbon offset market, <https://www.offsetguide.org/understanding-carbon-offsets/carbon-offset-programs/mandatory-voluntary-offset-markets/> (19 April 2023)

Rana faza planiranja – uzimanje u obzir klimatskih promjena

OCJENA O POTREBI PROCJENE UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ

Kako su glavni uzrok klimatskih promjena načini proizvodnje i potrošnje, odnosno djelovanje društva u cjelini, većina strateških planova na ovaj ili onaj način utječe na to djelovanje. To je slučaj čak i ako se ne radi o planovima za koje je SPUO obvezna prema Direktivi (tj. PP za poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, energetiku, industriju, promet, gospodarenje otpadom, upravljanje vodama, telekomunikacije, turizam, urbano i prostorno planiranje ili korištenja zemljišta i koji postavljaju okvir za buduće provedbene dozvole za projekte). Studija je pokazala da utjecaj PP-a na klimu treba razmatrati na najvišim strateškim razinama planiranja što je šire moguće, budući da može uključivati i planiranje za druga područja relevantna za klimatske promjene. Nije nužno da se SPUO primjenjuje za svaki strateški PP, ali je bitno da svaki PP uzme u obzir klimatske promjene. To uključuje nužan učinak ili doprinos plana postizanju ciljeva ublažavanja klimatskih promjena, kao i otpornost na buduće promjene uzrokovane klimatskim promjenama. Stoga svaki plan treba temeljito razmotriti, kao potencijalni kanal prema klimatskoj neutralnosti. S obzirom da prijelaz u klimatski neutralno društvo zahtijeva sveobuhvatne promjene, uglavnom vezane uz način proizvodnje i potrošnje, samo nekoliko strateških PP može biti izuzeto od SPUO postupaka.

Stoga je obveza tijela koja pripremaju strateške PP:

- provesti provjeru SEA prema nacionalnom pravu da bi se utvrdilo je li SEA potreban za PP;
- čak i ako SPUO nije potrebno provesti, proces planiranja treba uključiti stručnjake za okoliš koji će voditi pripremu plana uzimajući u obzir klimatske promjene, biološku raznolikost i zaštitu okoliša te da PP doprinosi postizanju postavljenih ciljeva.

U fazi **ocjene o potrebi procjene** (Prilog II SEA Direktive), procjena sljedećeg je, između ostalog, važna:

- ✓ relevantnost plana ili programa za integraciju pitanja zaštite okoliša, posebno s ciljem promicanja održivog razvoja;
- ✓ ekološki problemi relevantni za plan ili program;
- ✓ relevantnost plana ili programa za provedbu zakonodavstva EU o okolišu (npr. planovi i programi povezani s gospodarenjem otpadom ili zaštitom voda).

Posebno u vezi s potonjim, važno je težiti klimatskoj neutralnosti, jer PP-ovi usmjeravaju cjelokupno funkcioniranje društva, odnosno od obrazaca koji generiraju problem klimatskih promjena do obrazaca koji će inhibirati klimatske promjene i smanjiti emisiju stakleničkih plinova. Strateški PP-ovi također su temeljni nacionalni okvir za provedbu EU zakonodavstva i međunarodnih ugovora te moraju osigurati postizanje zadanih ciljeva.

Ključni izazovi u procjeni okoliša u vezi s klimatskim promjenama su:

- dugoročni i kumulativni učinci → trendove sa i bez predloženog plana treba uzeti u obzir;
- složenost uzročno-posljedičnih veza* → potrebno je procijeniti utjecaj PP-a na ključne klimatske trendove i njihove nositelje; treba primijeniti scenarije „najgoreg” i „najboljeg slučaja”;
- neizvjesnost – “najteža” okolnost procjene → treba uzeti u obzir ograničenja postojećeg znanja, kako u ocjeni o potrebi procjene tako i u određivanju obuhvata studije; ograničeno znanje i nesigurnost predviđanja za budućnost ne bi trebali biti razlog za izbjegavanje procjene; načelo predostrožnosti treba u potpunosti aktivirati, au PP treba uključiti fleksibilno upravljanje i praćenje mjera kako bi se na odgovarajući način odgovorilo na buduće promjene.

U tom smislu, u procesu planiranja potrebno je razmotriti pitanje: U kojoj mjeri PP može doprinijeti

- a) ostvarenju održivog razvoja,
- b) provedbi ekološke i klimatske politike i
- c) postizanju usvojenih ciljeva i ispunjavanju okolišnih/klimatskih obveza?

Neka dodatna pitanja mogu biti od pomoći, kao što su:

- Bavi li se PP pitanjima koja su važna za smanjenje emisija stakleničkih plinova ili prilagodbu klimatskim promjenama?
- Doprinosi li PP smanjenju emisija stakleničkih plinova – izravni učinci?
- Doprinosi li PP smanjenju emisija stakleničkih plinova – neizravni učinci (utjecaj na smanjenje potrošnje energije, utjecaj na učinkovitije korištenje energije, povećanje korištenja energije iz obnovljivih izvora)?
- Doprinosi li PP promjenama u mobilnosti prema održivoj mobilnosti (potiče hodanje, vožnju biciklom, javni prijevoz, dijeljenje automobila itd.)?
- *Doprinosi li PP samodostatnosti hrane, konzumaciji domaće organske hrane, smanjenju bacanja hrane?*
- Potiče li PP promjenu potrošačkih navika: korištenje rabljenih stvari, popravak, umjesto kupnje novih proizvoda, korištenje recikliranih materijala?
- Promiče li PP korištenje recikliranih materijala i kružno gospodarstvo?
- Promiče li PP mjere za smanjenje otpada, posebice plastičnog?
- *Hoće li PP doprinijeti boljoj prilagodbi na klimatske promjene (povećanje otpornosti ekosustava na klimatske promjene)?*
- Doprinosi li PP postizanju klimatskih ciljeva na način koji ne ugrožava bioraznolikost ili na način koji pridonosi bioraznolikosti?
- Imaju li klimatske promjene povoljan ili nepovoljan učinak na plan ili je plan izravno ili neizravno osjetljiv na klimatske promjene?
- Mogu li klimatske promjene utjecati na elemente okoliša na koje će plan potencijalno utjecati?

© vladwel / shutterstock

Ako PP može doprinijeti postizanju klimatskih ciljeva, onda bi trebao biti predmet SPUO procesa kako bi se optimizirao njegov utjecaj na klimu i okoliš.

Svako od gore navedenih pitanja također objašnjava kako će plan objektivno doprinijeti klimatskim promjenama. PP je često previše generičan i razvijen u narativnom obliku, više kao vizija ili putokaz, a ne kao stvarna strategija. U tim je slučajevima teško odgovoriti na gornja pitanja. Stoga je zadatak izrađivača strateškog plana jasno definirati ciljeve te načine i radnje za njihovo postizanje i mjerenje napretka.

OCJENA O POTREBI PROCJENE UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ

Ocjena o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš vrlo je važna, posebice u pogledu mogućih utjecaja na klimu. Ključno je razumjeti vezu između zahvata i klimatskih ciljeva. Potrebno je identificirati trenutne klimatske ciljeve kako na međunarodnoj, tako i na nacionalnoj i sektorskoj razini, te jasno prikazati kako će projekt doprinijeti ostvarenju tih ciljeva i kako će se prilagoditi budućim utjecajima klimatskih promjena.

Postupak procjene utjecaja zahvata na okoliš također je instrument koji pomaže planiranju zahvata na način da doprinese postizanju klimatskih ciljeva. Svako odstupanje od ovoga trebaju opravdati stručnjaci već u fazi ocjene o potrebi procjene, a nadležno tijelo treba kritički ocijeniti takvu procjenu i eventualno postaviti dodatne zahtjeve kako bi se osigurala usklađenost projekta s ekološkim, posebice klimatskim ciljevima (za ublažavanje i prilagodbu). Ako postoje jaki argumenti zašto projekt ne bi mogao pridonijeti ublažavanju klimatskih promjena, investitori još uvijek mogu pridonijeti obnovi prirode na druge načine.

Već pri izradi dokumentacije za postupak ocjene o potrebi procjene potrebno je obratiti pozornost na klimatske čimbenike te ih identificirati i prikazati (za cijeli životni vijek zahvata):

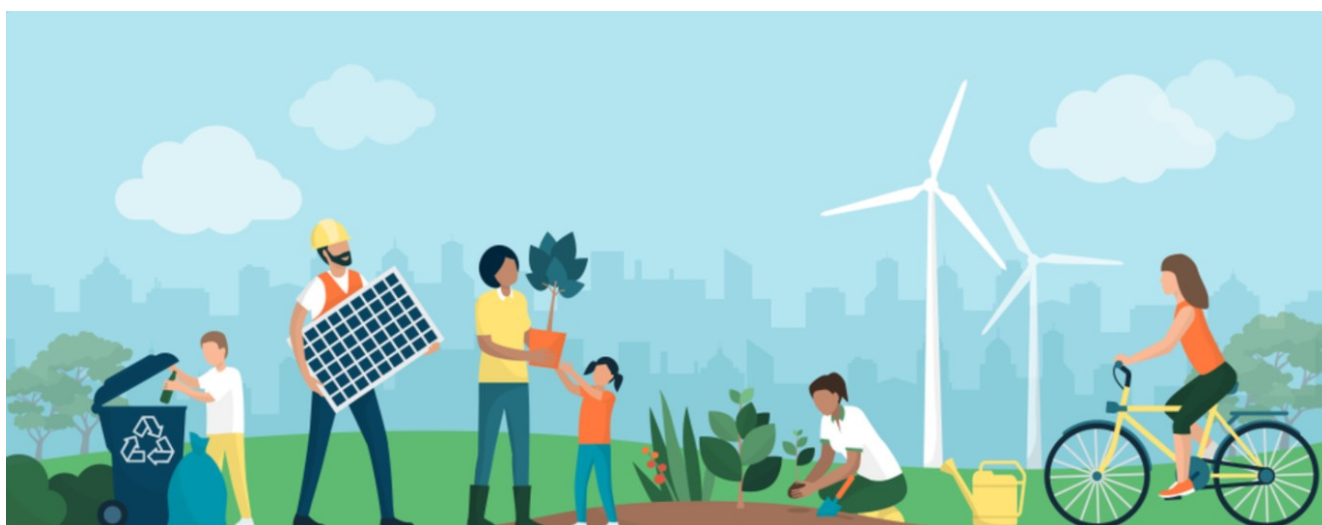
- ✓ kako će zahvata, izravno ili neizravno, povećati ili smanjiti emisije stakleničkih plinova;
- ✓ hoće će klimatske promjene imati povoljan ili negativan učinak na projekt, izravan ili neizravan (ranjivost, izloženost projekta);
- ✓ kako će klimatske promjene utjecati na dijelove okoliša na koje će projekt utjecati: mjere za ublažavanje utvrđenih utjecaja i prilagodbu klimatskim promjenama.

PITANJA UBLAŽAVANJA KLIMATSKIH PROMJENA

Što se tiče emisija stakleničkih plinova, potrebno je procijeniti količinu i intenzitet emisija stakleničkih plinova za svaki pojedini element i fazu zahvata tijekom cijelog životnog ciklusa, što uključuje:

- korištenje energije čijom proizvodnjom nastaju emisije stakleničkih plinova: potrebe za energijom prema uređajima, strojevima i opremi, izvorima energije, prikaz tokova energije; prikaz mjera energetske učinkovitosti;
- Emisije stakleničkih plinova uzrokovane proizvodnjom sirovina potrebnih postrojenju (uglični otisak proizvoda);
- Emisije stakleničkih plinova uzrokovane prometom povezanim s radom postrojenja, uzimajući u obzir svu mobilnost (uključujući dolazak radnika na posao);
- utvrđivanje alternativnih opcija za izbjegavanje izravnih ili neizravnih emisija stakleničkih plinova, npr. druge tehnologije, materijali, rješenja temeljena na prirodi (kao što su zelene površine, drveće, zelena infrastruktura, objekti za obnovljivu energiju).

Utjecaji zahvata na klimu mogu se činiti beznačajnima ako ih promatramo zasebno, ali ne i ako ih pribrojimo svim ostalim postojećim i budućim koji se planiraju. Stoga se utjecaj zahvata na klimu uvijek mora staviti u kontekst glavnog plana ili programa koji se bavi kumulativnim utjecajima svakog područja.

© elenabs / shutterstock

PROBLEMI PRILAGODBE KLIMI

Zahvat mora pridonijeti prilagodbi na širem području namjeravanog djelovanja, a pritom osigurati vlastitu otpornost i prilagodbu na sadašnje i buduće posljedice klimatskih promjena. Već u fazi prijelazne procjene potrebno je identificirati i evaluirati moguće načine prilagodbe za smanjenje učinaka klimatskih promjena tijekom cijelog životnog ciklusa. Ključna razmatranja uključuju:

- koje su mogućnosti minimiziranja rizika, koje čak mogu donijeti i koristi u različitim scenarijima;
- “dobitak-dobitak” (eng: "win-win") prilike koje imaju pozitivan učinak na klimatske promjene, biološku raznolikost i ekosustav;
- reverzibilne i fleksibilne mogućnosti djelovanja, koje se mogu promijeniti u kasnijoj fazi ako dođe do značajnih utjecaja klimatskih promjena;
- u slučaju novih ulaganja, ima smisla dodati "rezervne" kapacitete kako bi se osigurala otpornost na niz budućih učinaka klimatskih promjena;
- meke strategije prilagodbe za jačanje kapaciteta prilagodbe kako bi se osigurao širok raspon mogućnosti kompenzacije/prilagodbe (fleksibilno planiranje i upravljanje temeljeno na praćenju);
- ugradnja rješenja temeljenih na prirodi (npr. neasfaltirane i zelene površine koje apsorbiraju oborine, zelene površine i drveće kao čimbenik u regulaciji temperature, povećavajući ponore ugljika (eng. Carbon sinks)).

Stoga je potrebno provesti procjene izloženosti i ranjivosti zahvata, koje uključuju:

- ranjivost zahvata u odnosu na velike prirodne i druge katastrofe te na učinke klimatskih promjena (osobito u odnosu na lokaciju zahvata);
- analiza ranjivosti razmatranih alternativa;
- procjena izloženosti lokacije riziku i potencijalne zone utjecaja;
- procjena rizika u smislu mogućih učinaka;
- opis prilagodbe učincima klimatskih promjena za planiranu aktivnost.

Zbog svega navedenog vrlo je važno da se u ovoj fazi dokumentacija i procjena predviđenih utjecaja zahvata izradi cjelovito i dubinski. Samo na taj način može se osigurati da nadležno tijelo ima dovoljno informacija za kvalitetnu ocjenu je li potrebno provesti PUO zbog predviđenih utjecaja zahvata na klimu.

Procjena utjecaja na klimatske čimbenike u SPUO

Konkretno, što se tiče utjecaja PP-a na klimatske čimbenike, bitno je da SPUO ocijeni PP-ove na način da se osigura da daju dovoljan doprinos postizanju klimatskih ciljeva. Samo pozitivan utjecaj PP-a na klimu nije dovoljan, glavni kriterij procjene mora biti nužni utjecaj radi ublažavanja klimatskih promjena i prilagodba PP-a za postizanje klimatskih ciljeva. **Ako strateški PP nisu dovoljno ambiciozni, nije moguće očekivati postizanje klimatskih ciljeva na nižoj, provedbenoj razini.** Moramo slijediti ovaj imperativ u kontekstu

SPUO, budući da živimo u ekstremnim ekološkim i klimatskim uvjetima u kojima nije prihvatljivo generirati daljnje negativne utjecaje na klimatske čimbenike i biološku raznolikost.

Osim toga, ključna je **procjena utjecaja PP na smanjenje ili povećanje utjecaja (posljedica) klimatskih promjena na druge aktivnosti u prostoru** te utjecaja klimatskih promjena na PP. Sve uz najveću brigu o zaštiti biološke raznolikosti i, naravno, ostalih dijelova okoliša.

Procjena tih utjecaja nije lak zadatak. Zahtijeva široko poznavanje strateškog planiranja, stanja okoliša, klimatskih ciljeva i dokumenata te drugih strateških planova. Ovom poslu potrebno je pristupiti timskim radom uz dubinsku analizu u kontekstu pojedinog strateškog PP-a, njegove svrhe i ciljeva. Potrebno je odvojiti fokus od traženja samo dijelova PP-a koji su temelj za buduće projekte i okrenuti pogled na sveobuhvatnu procjenu u pogledu promjena u društvu i okruženju koje PP želi razviti.

Utvrđivanje sadržaja studije

U ovoj fazi odabiru se ciljevi plana. Mora se procijeniti koji će dijelovi plana vjerojatno imati značajan utjecaj na koje dijelove okoliša i u klimatskom smislu te koji će vjerojatno biti (okolišni) klimatski ciljevi koje treba razmotriti. Ova procjena temelji se na poznavanju stanja okoliša u pogledu klimatskih promjena, trendu tih promjena i provodi se u kontekstu trenutnih klimatskih politika i ciljeva. Emisije stakleničkih plinova glavni su, ali ne i jedini problem.

U utvrđivanju ekološko-klimatskih ciljeva klimatske ciljeve i podciljeve ima smisla promatrati zasebno. Okolišni cilj tako može biti „ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba“, koji bi trebao imati nekoliko podciljeva, kao što su: veća energetska učinkovitost, veći udio obnovljivih izvora energije u konačnoj upotrebi, manja potrošnja energije, povećana mobilnost uz smanjenje potrošnje energije, značajni ponori ugljika, povećana otpornost i prilagodljivost kao i smanjenje izloženosti učincima klimatskih promjena. Međutim, mogu se uključiti i drugi sektorski klimatski ciljevi (u području poljoprivrede, gospodarenja otpadom, široke uporabe).

Kriterije za procjenu utjecaja PP-a potrebno je razviti ambiciozno i s posebnim osvrtom na kontekst klimatskih promjena. Izvješće o okolišu koje prenislo postavlja kriterije za ocjenu utjecaja na klimatske čimbenike premašiti će svrhu. Na primjer, čak i ako još nisu normativno definirani, potrebno je razmotriti ambicioznije ciljeve o kojima se trenutno pregovara (koji su u razmatranju). Postavljanje kriterija za klimatske promjene ključni je dio SPUO procesa koji utječe na optimalno uključivanje klimatskih promjena u plan. Kriteriji za najvišu ocjenu prihvatljivosti utjecaja PP-a trebaju se temeljiti na premašivanju politički postavljenih klimatskih ciljeva u svakom području. Prema podacima i znanstvenim projekcijama očito je da su dosadašnji politički postavljeni klimatski ciljevi niži od ciljeva potrebnih da se globalno zagrijavanje zaustavi na 1,5°C u odnosu na preindustrijsko doba.

© Viktoris Kurpas / shutterstock

OCJENJIVANJE UTJECAJA U IZVJEŠĆU O OKOLIŠU

Ako se SPUO postupak započne u najranijoj fazi strateškog planiranja, načelo održivog razvoja bit će najbolje integrirano u PP te će optimizirati njegov potencijal prema klimatskim/ekološkim ciljevima. Planiranju treba pristupiti na integriran, ekosustavan način, uzimajući u obzir ograničenja i pragove. Zbog klimatskih promjena (i zaštite biološke raznolikosti), učinkovito fleksibilno upravljanje/provedba mora biti ugrađeno u PP. Pritom SEA proces pomaže u izradi plana na temelju sljedećih razmatranja:

- Koje alternative postoje za rješavanje klimatskih promjena? Kako bi njihova provedba utjecala na klimatske promjene?
- Kako izbjeći negativne utjecaje na klimatske promjene, a ako to ne možemo, kako ih smanjiti ili neutralizirati? Kako se maksimiziraju pozitivni učinci na klimu?
- Kako se mjere klimatskih politika mogu uključiti u PP?

Izvješće o okolišu treba precizno objasniti kako su nalazi i odredbe koji se tiču klime, prilagođeni specifičnim ciljevima PP-a, identificirani, kako su adresirane nesigurnosti, kako su odabrani odgovarajući scenariji (izvješća IPCC-a!) i kako se razmatranja klimatskih promjena mogu (bolje) integrirati u konačni PP te bi na kraju trebali uključivati prijedloge mjera ublažavanja. Potrebno je prikazati stanje okoliša (sadašnji i očekivani utjecaji, ranjivost), pokazatelje i utjecaje PP-a (kako će plan ublažiti klimatske promjene, kako utječe na bolju prilagodbu i kako je PP prilagođen klimatskim promjenama). Mora se objasniti odnos prema drugim planovima.

Potrebno je:

- **uzeti u obzir scenarije klimatskih promjena:** moguće ekstremne vremenske situacije i veća iznenađenja koja bi mogla utjecati na provedbu PP-a ili pogoršati njihov utjecaj na okoliš;

- **analizirati razvojne osnovne trendove**, uključujući trendove u glavnom sadržaju PP-a tijekom vremena, u smislu pokretača promjena (izravnih i neizravnih), ograničenja, područja koja mogu biti posebno pogođena, kritične međuovisnosti, tko dobiva/gubi; procjena ranjivosti (s procjenom sposobnosti regije ili sektora da se prilagodi klimatskim promjenama) i identificiranje najotpornije alternative.

- procijeniti **alternative u smislu različitih učinaka na klimatske promjene i biološku raznolikost** (pregledom potreba, procesa provedbe, lokacija, vremenskih okvira i alternativa koje poboljšavaju usluge ekosustava); s obzirom na neizvjesnost o prirodi potencijalnih rizika, bolje je predložiti mjere "bez žaljenja" ili "s malim žaljenjem" nego riskirati velike probleme tijekom provedbe PP-a;

- **tražiti prilike za poboljšanje** uz usklađivanje PP-a s relevantnim ciljevima i prioritetima drugih politika klimatskih promjena i bioraznolikosti;

- procijeniti **sinergijske i kumulativne učinke** klimatskih promjena i bioraznolikosti;

- osigurati da **mjere za ublažavanje klimatskih promjena nemaju negativne učinke na prilagodbu na klimatske promjene.**

SPUO je neprocjenjiv alat za strateške planere za planiranje na istinski održiv način i prema što bržoj klimatskoj neutralnosti.

Procjena utjecaja na klimu u PUO

UTVRĐIVANJE SADRŽAJA STUDIJE UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ

Ako je potrebno provesti procjenu utjecaja zahvata na okoliš, faza utvrđivanja opsega u vezi s procjenom utjecaja zahvata na klimu je ključna, posebno zbog gore objašnjene nesigurnosti. Ako se to zatraži, nadležno tijelo treba pružiti sveobuhvatne smjernice o opsegu i sadržaju studije o utjecaju zahvata na okoliš u vezi s procjenom utjecaja na klimu. Iako ova faza nije obvezna, može donijeti mnoge prednosti: ključni aspekti koje je investitor već predvidio mogu biti potvrđeni ili se mogu identificirati novi od strane nadležnog tijela. Štoviše, pokreće rano razmišljanje o alternativama i mjerama ublažavanja. Time se može uštedjeti vrijeme i novac, jer kasnije ažuriranje studije postaje nepotrebno, a nadležno tijelo se angažira u ranoj fazi. Određivanje opsega i dubine studije o utjecaju zahvata na okoliš također predstavlja određenu predvidljivost

u pogledu procjene potrebnih inputa (radnih, vremenskih i financijskih).¹⁶

PROCJENA UTJECAJA U STUDIJI UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ

Izrada izvješća o utjecaju na klimu nije nimalo lak zadatak. Ne postoje jedinstvene i sveobuhvatne metodologije za procjenu učinka čitavog niza različitih zahvata, niti postoje (barem vidljivi) primjeri dobre prakse koji bi se mogli slijediti.¹⁷ Procijeni je potrebno pristupiti od slučaja do slučaja¹⁸, razumno, koristeći postojeće znanje, načelo predostrožnosti i načelo izbjegavanja štete. Sva potrebna razmatranja treba pripremiti prije pripreme studije kako su opisana su određivanju sadržaja studije. U samoj studiji treba provesti dubinsku analizu i ocjenu tako pripremljenih podloga.

Studija mora odrediti kako će se početno stanje okoliša promijeniti zbog klimatskih promjena, koristeći više klimatskih scenarija, i procijeniti utjecaj razmatranog zahvata na ovo promjenjivo početno stanje.

Da bi se utvrdio **trend izmjena početnog stanja** potrebno je:

- ✓ identificirati trendove i ključne pokazatelje tijekom vremena (npr. emisije stakleničkih plinova, pokazatelji ranjivosti, predviđena učestalost ekstremnih vremenskih događaja, rizik od velikih nesreća);
- ✓ identificirati pokretače promjena (izravnih i neizravnih) koji mogu dovesti do određenih trendova (npr. projekti koji su već odobreni (ili planirani), ali još nisu provedeni);
- ✓ identificirati kritične međuovisnosti (npr. vodoopskrba i sustavi pročišćavanja komunalnih otpadnih voda, zaštita od poplava, opskrba električnom energijom, itd.);
- ✓ usklađenost s graničnim vrijednostima – koje su već dosegnute ili se očekuju da će biti dosegnute;
- ✓ scenariji također uključuju ekstremne pojave, klimatske posljedice i “velika iznenađenja” koja će utjecati na zahvat ili dovesti do pogoršanja njegovog utjecaja na klimu, bioraznolikost, okoliš.

Procjena utjecaja zahvata na klimu provodi se uzimajući u obzir tako utvrđeni trend izmjena početnog stanja. Mora se uzeti u obzir i opseg, a još više važnost pojedinačnih utjecaja. Složenost analize ne bi trebala obeshrabriti analizu izravnih i neizravnih utjecaja. S obzirom na neizvjesnost projekcija, potrebno je opisati očekivane utjecaje: ono što je poznato potrebno je ocijeniti s određenim stupnjem vjerojatnosti, a također, potrebno je navesti i ono što je relativno malo poznato.

---

¹⁶ Environmental Impact Assessment of Projects, Guidance of Scoping, <https://circabc.europa.eu/ui/group/3b48eff1-b955-423f-9086-0d85ad1c5879/library/38742302-d9d2-41e1-85de-aa88653ebe7c/details> (19 April 2023)

¹⁷ For more detail see the [J&E summary and recommendations on climate assessments](#).

¹⁸ In separate document a number of [methodological tools and guidelines](#) are collected to help experts who prepare an environmental impact assessment report regarding climate – usually a combination of them is necessary.

Sljedeća opća razmatranja važna su za procjenu utjecaja:

- ✓ Potrebno je procijeniti izloženost i ranjivost ne samo na učinke samih klimatskih promjena, već i u smislu koji su **ekološki, društveni i ekonomski aspekti** izloženi kratkoročnim i dugoročnim promjenama klime ili ekstremnim vremenskim prilikama.
- ✓ **Dugoročni i kumulativni učinci klimatskih promjena zahtijevaju pozornost**, moraju se predvidjeti uzročni lanci ili veze kako bi se razumjele međusobne veze i kumulativni učinci utjecaja zahvata na i između elemenata (osobito pozitivne ili negativne interakcije između klimatskih promjena i bioraznolikosti).
- ✓ **Identifikacija alternativa i mjera ublažavanja**: procjena ranjivosti mora biti ugrađena u procjenu početnog stanja i sve alternative kako bi se odabrala najotpornija alternativa.
- ✓ Što se tiče ublažavanja klimatskih promjena, **moraju se tražiti alternative s ciljem smanjenja emisija stakleničkih plinova**, kao što su druge tehnologije, materijali, modeli opskrbe, zaštita, obnova i uspostava prirodnih ponora ugljika (zelena infrastruktura), planiranje kompenzacijskih mjera, proizvodni materijali s niskim ugljičnim otiskom, učinkovite mjere korištenja energije u svim fazama, opskrba energijom iz obnovljivih izvora energije, smanjenje emisija stakleničkih plinova vezanih uz promet (odabir lokacije u blizini javnog prijevoza putnika, izrada plana mobilnosti, promicanje javnog prijevoza, biciklizam, pješaćenje)
- ✓ Što se tiče prilagodbe klimatskim promjenama, potrebno je uzeti u obzir ključna razmatranja ne samo o prilagodbi projekta klimatskim promjenama, već i **o doprinosu projekta boljoj prilagodbi klimatskim promjenama šireg područja** (opisano u poglavlju o procjeni). Vjerojatno će biti potrebne mjere vezane uz zaštitu od oborinskih voda i poplava kako bi se osigurala veća stabilnost tla, otpornost na vjetar, tuču, visoke temperature, zatim mjere vezane uz moguće šumske požare, dostupnost vode i kvalitetu zraka.
- ✓ **Praćenje i fleksibilno upravljanje**: iako to PUO ne zahtijeva, ključno je, posebno u pogledu klimatskih promjena, osigurati praćenje, procjenu i odgovarajuće djelovanje tijekom životnog ciklusa u smislu fleksibilnog upravljanja.

DODATAK – Pregled klimatskih ciljeva

Na međunarodnoj razini, prema Pariškom sporazumu, cilj je zadržati globalno zatopljenje značajno ispod 2°C, odnosno 1,5°C u usporedbi s predindustrijskim vremenima. Posebno izvješće IPPC-a o 1,5°C pokazalo je da je to neophodan cilj, jer će globalno zatopljenje iznad te granice imati nesavladive posljedice klimatskih promjena. Ovu obvezu EU i države članice preuzele su Pariškim sporazumom i predstavlja nastavak napora potpisnica UNFCCC-a. Također je dio 13. od 17 ciljeva održivog razvoja –: Plan održivog razvoja do 2030. (klimatski cilj). Cilj je poduzimanje hitnih mjera u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica. Među ciljevima je uključivanje mjera klimatskih politika u politike, strategije i planove na nacionalnoj razini.

Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš u prekograničnom kontekstu (Espoo konvencija) i njezin Protokol o strateškim procjenama utjecaja na okoliš (Kijevski protokol) te Sendai sporazum o smanjenju rizika od katastrofa također su važni na međunarodnoj razini u smislu klimatskih promjena i strateške procjene.

Na razini EU-a, Europski parlament proglasio je Rezoluciju Europskog parlamenta o klimatskoj i okolišnoj krizi (2019/2930(RSP)) već 2019. godine. Europska strateška dugoročna vizija za prosperitetno, moderno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo "Čist planet za sve" postavila je klimatsku neutralnost kao opći cilj do 2050., a sada Europski zakon o klimi propisuje isti pristup, čak štoviše, utvrđuje da će obvezujući klimatski cilj za 2030. biti domaće smanjenje neto emisija stakleničkih plinova (emisija nakon odbitka uklanjanja) za najmanje 55 % u usporedbi s 1990. razine. Europski zeleni dogovor poziva na reformu društvenih i ekonomskih politika prema pravednoj tranziciji u održivo društvo, a revizija mnogih direktiva i propisa povezanih s klimom je u tijeku. Zemlje su usvojile nacionalne energetske i klimatske planove (NECP) i usvajaju dugoročne klimatske strategije.

Postizanje klimatske neutralnosti (tj. emisije stakleničkih plinova minus ponori = 0) ključno je za odlučnu akciju do 2030. Prema izvješću Ujedinjenih naroda o kašnjenju u smanjenju emisija (2019.)¹⁹, globalne emisije stakleničkih plinova trebale bi se smanjiti za 7,6% godišnje u ovom desetljeću.

Kako bismo imali jasnu sliku klimatskih ciljeva i zadataka, važno je razumjeti baznu (početnu) godinu, tj. godinu u kojoj se mjere smanjenja emisija stakleničkih plinova. UNFCCC nije postavio baznu godinu sve do Protokola iz Kyota uz Konvenciju. Postavio je 1990. godinu kao početnu godinu, a zemlje su mogle izabrati drugu godinu. EU je izabrala 2005.

Još jedan važan čimbenik u razumijevanju ciljeva jest činjenica da je **EU 2005. klimatske akcije podijelila na dva dijela:**

1. **Sektor trgovanja emisijama stakleničkih plinova (ETS)**, koji uključuje velika postrojenja u kojima se obavljaju aktivnosti koje uzrokuju stakleničke plinove (osobito energetika, industrija i komercijalno zrakoplovstvo). Tvrtke dobivaju ili kupuju dozvole za emisiju, kojima mogu međusobno trgovati i odgovorne su za postizanje ciljeva emisije stakleničkih plinova.
2. **Ne-ETS sektor** sastoji se od svih ostalih djelatnosti koje uzrokuju emisije stakleničkih plinova - transport, poljoprivreda, zgradarstvo, gospodarenje otpadom, roba široke potrošnje i drugi sektori. Države članice odgovorne su za postizanje ciljeva u ne-ETS sektoru.

Trenutačni ciljevi za smanjenje emisija stakleničkih plinova do 2030. na razini EU-a - smanjenje emisija stakleničkih plinova za 55 % u odnosu na 1990., ciljevi za energiju iz obnovljivih izvora (trenutačno još uvijek 32 %) te povećanje energetske učinkovitosti (trenutačno 32,5 %, što se primjenjuje u ETS-u i ne-ETS sektoru zajedno) – revidiraju se.

18. svibnja 2022. Komisija je objavila **plan REPowerEU**²⁰, koji postavlja niz mjera za brzo smanjenje ovisnosti EU-a o ruskim fosilnim gorivima mnogo prije 2030. ubrzanjem prijelaza na čistu energiju. Plan REPowerEU temelji se na tri stupa: ušteda energije, proizvodnja čiste energije i diverzifikacija opskrbe energijom u EU. Kao dio povećanja udjela obnovljive energije u proizvodnji električne energije, industriji, zgradarstvu i prometu, Komisija predlaže povećanje cilja Direktive na 45 % do 2030.

Za nacionalnu razinu, trenutačni ciljevi postavljeni su u Uredbi (EU) 2018/842 o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova od strane država članica od 2021. do 2030., čime se doprinosi klimatskim mjerama za ispunjavanje obveza prema Pariškom sporazumu i Uredbi o izmjeni (EU)) br. 525/2013 (**Uredba o podjeli napora**) koja je trenutno u reviziji. Svaka država članica, međutim, postavlja klimatske ciljeve u nacionalnim energetske i klimatskim planovima, dugoročnim klimatskim strategijama i klimatskim aktima (ako su usvojeni). Na razini EU također su postavljeni sektorski ciljevi za obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost, a na nacionalnoj razini postoje i drugi sektorski ciljevi.

Za postizanje klimatske neutralnosti važni su i ponori ugljika. Države članice EU moraju osigurati da se

¹⁹ <https://www.unenvironment.org/resources/emissions-gap-report-2019> (19 April 2023)

²⁰ https://commission.europa.eu/publications/key-documents-repowereu_en (19 April 2023)

emisije stakleničkih plinova iz korištenja zemljišta, promjene korištenja zemljišta ili šumarstva nadoknade barem ekvivalentnim uklanjanjem CO₂ iz atmosfere u razdoblju od 2021. do 2030. (sektor Korištenje zemljišta, Promjena korištenja zemljišta i šumarstvo – LULUCF).

Kompilacija relevantnih informacija može se pronaći u letku J&E o zagovaranju ublažavanja klimatskih promjena (https://justiceandenvironment.org/wp-content/uploads/2023/04/SEA-and-EIA-on-climate_useful-sources_Nov-2021.pdf).

Kontaktne informacije

Udruga “Justice and Environment”

European Network of Environmental Law Organizations
33 Udolni, 602 00 Brno, Czech Republic
Zsuzsanna Berki, Priska Lueger & Senka Vrbica
(Co-leaders / Climate Topic Team)
e-mail: info@justiceandenvironment.org
web: www.justiceandenvironment.org

Plan rada J&E-a dobio je sredstva od Europske unije kroz svoju shemu financiranja LIFE+. Isključivu odgovornost za ovaj dokument snosi autor, a Europska komisija nije odgovorna za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njemu.